

N.F.S. Grundtvigs tale om tokammersystemet i Den Grundlovgivende Rigsforsamling

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Medlem af Den
Grundlovgivende
Rigsforsamling

Dato

23. marts 1849

Sted

Christiansborg

Omstændigheder

Den Grundlovgivende Rigsforsamling diskuterede tokammersystemet.

Egentlig har jeg kun udbedet mig Ordet for atter paa dette Trin at tilraade, hvad jeg alt fra Begyndelsen tog mig den Frihed at sige, det Bedste jeg vidste, nemlig ikke at indføre nogen Bestemmelse enten om Valgrettens Udstrækning eller om Folkeraadets Deling eller Udelelighed i Grundloven, og til det skal jeg ogsaa komme, naar jeg blot har gjort et Par Bemærkninger, deels i Henseende til Valgretten og deels i Henseende til det saakaldte Tokammersystem.

Det er jo maaskee blot en Trykfeil, naar der staaer i Rigsdagstidenden, at en af de ærede Talere, som ikke ynde den udstrakte Valgret efter Loven af 7de Juli, skal have sagt, at den kun var indrømmet engang for alle, thi jeg formoder, han har sagt, hvad han sikkert har meent, at den kun var indrømmet for eengang, og at han tillige har meent efter Ordsproget, at een Gang er ingen Gang; men Feiltagelsen maa nu være begaaet hvor den vil, saa forekom den mig mærkværdig, fordi jeg troer, at, meent eller ikke meent, vil den udstrakte Valgret være indrømmet een Gang for alle Gange. [Hør!]

Vel har jeg ikke paastaet, at det skulde være umuligt eller ugjærligt at tage denne Valgret tilbage, men jeg tænker ogsaa, det kan være nok, hvad jeg mener, Alle ville kunne trøste sig til at bevise, at det vilde være farligt og ufornuftigt, og jeg mener fremdeles, at dette paa ingen Maade er afdeviist enten ved at pege paa det franske Convent under Revolutionen eller ved at pege paa hvad det engelske Parlament tilligemed Reformbiller vovede at byde Irlænderne.

Irlænderne „som vi Alle kunne see, ere ikke blevne beroligede. Dette kunde vel være nok, men jeg vil dog ogsaa tilføie, at allerede i min Barndom lærte jeg, at de, der tage deres Gaver tilbage, have paa Dansk et eget Navn, og jeg hørte dengang med Skræk om disse saakaldte Gjernetagere, at deres Børn bleve sorte, og det forklarer jeg nu saaledes, at jeg kan see, der er Mening den, fordi man virkelig ved en saadan Gavmildhed baade føder og opelsker den sorteste Utaknommelighed. Den sidste Taler, jeg hørte her, meente vel, at man kunde beholde den almindelige Valgret, men gjøre den uskadelig ved egentlig at ophæve den, nemlig ved hvad man kalder indirecte Valg, og han anførte iblandt Andet Norge som et Beviis paa, at man ganske sikkert kunde slaae den Vei ind; men jeg hørte ikke Noget om, hvad jeg heller ikke har nogen Kundskab om, hvad da egentlig det norske Storthing i den Menneskealder har udrettet, som var værd at fremstilles som Exempel, eller om vi virkelig skulde ønske, at det ene Møde skulde saaledes bestandig ligne det andet, og at Thingenes Forhandlinger skulde være saa ulæselige, som jeg har kundet dem.

Kun een Ting har jeg bemærket ved det norske Storthing, at det har stridt for, at hvad der engang var blevet Grundlag, skulde staae ret fast; men dette er kun noget Godt, naar Grundloven fra Begyndelsen virkelig har været saaledes, at den fortjente at staae urokkelig, saa det kan paa ingen Maade i sig selv være noget fordeelagtigt Beviis paa den Maade, hvorpaa der vælges. Forresten, hvad den ærede Taler selv bemærkede, det, jeg mener, gjør Udslaget her, det er, at ligesom baade Udkastet og Alt hvad vi have yttret om den almindelige Valgret gaer ud paa en offentlig Handling, der frembringer og nærer Folkefølelsen, saa stræber han derimod hen til ved Valgmaaden at gjøre Alt til den størst mulige Hemmelighed. [Hør!] Nu med Hensyn til Tokammerssystemet, da holder jeg slet ikke af Systemer [Latter], og allermindst holder jeg da af Noget, som kunde med Rette bære Navn af et Tokammersystem; jeg mener nemlig, det er soleklart, at om et Folkeraad skal deles i 2 Kamre eller være udeelt, lader sig paa ingen Maade udlede af almindelige Sætninger; thi naar man siger, at det skal være for at forhindre Overilelser, da vilde jeg for det Første sige, at jeg veed ikke nogen Leilighed, hvorved vi skulle have overilet os, uden det da skulde være med Hensyn til Diæterne, og da kunde vel Tokamret have gjort det Samme.

Men dernæst vil jeg bede lagt Mærke til, at det er, som et gammelt Ord har sagt,

at man kan jo rigtignok stundom faae Smæk, naar man kommer for tidlig, men naar man kommer dag efter, saaer man slet Intet. Der er altsaa lige saa stor, og vel endog større Fare ved Forsinkelse som ved Overilelse, og dernæst vil jeg ogsaa bemærke, at man kjører slet ikke bedre med een løbsk Hest og een stædig, end med 2 af hvert Slags [Latter]. Vil man paa den anden Side, som jeg ogsaa har hørt, udlede et Tokammersystem af de tvende Kræfter, der efter deres Sigende, der ere kloge paa Himlens Løb, skulle volde, at Planeterne gaae deres stadige Kredsløb, saa synes jeg, vi allermindst maatte glemme, at vi have havt saa meget af dette stadige Kredsløb Aar ud og Aar ind, lige ordentligt eller uordentligt, lige kjedsommeligt, lige frugtesløst for Folkeudvikling og Livsoplysning, vi have havt saameget af det med meget liden Uleilighed, at jeg slet ikke kan indsee, at man skulde gjøre sig den mindste Umag med en Indretning for at frembringe det Samme.

Tvertimod, dersom vi ville den Vei, saa skal jeg raade til, at vi ligefrem kaldte tilbage det gamle danske Cancelli, Rentekamret og Toldkamret med samt Directionen for Universitetet og de lærde Skoler [Latter], og jeg er vis paa at de ikke ere saa langt borte endnu, at naar vi kaldte paa dem, saa ville de høre vort Raab og komme vor Skrøbelighed til Hjælp [Latter], og saa havde vi to Kamre, Rentekamret og Toldkamret, med meget Andet ovenkjødet [Latter], og da kunde vi vist være sikkre paa, at Hestene ikke løbe løbske med Statskaretten. [Almindelig Munterhed i Forsamlingen]. Dette maa være nok om Valgretten og de to Kamre for denne Gang, undtagen at jeg vil tilføie, hvad der er Overgangen, nemlig at her, som ved alle slige Ting, er jeg vis paa, det kommer bestandig an paa Tid og Sted og alle Omstændigheder, og det er derfor, at naar vi skulde fatte en klog Beslutning enden om Valgretten eller om Folkeraadets Deling eller Udelelighed, da maae vi fremfor Alt komme ihu, at det er 1849, og at Stedet er Danmark og Kjøbenhavn, at Sagen skal afgjøres. Jeg troer nu, som jeg har sagt, at for denne Tid

og paa dette Sted vil det vistnok være det Klogeste for os at gjøre Valgretten saa udstrakt som muligt, at dele vort Folkeraad indtil videre efter By og Land eller Landet og Søen, dele det saaledes, visse derpaa, at saasandt som der er dansk Blod i dem begge, saa ville de, langt fra at skilles, meget mere, ved at komme til Forstand paa sig selv, ogsaa blive daglig mere enige, og naar jeg da skulde bruge Ordet „Landsting“, vilde jeg henføre det til Landet, og kalde det andet „Bything“ eller ogsaa Birkething, som jo dog skal afskaffes alligevel [Latter], og da kalde det samlede Thing „Folkething“. Jeg troer det, men jeg troer fremfor Alt, at hvad enten det skal være dette eller noget Andet, hvorum vi skulde enes,

som det, der ikke ligger de forskjellige Partier eller Anskuelse allernærmest, men som dog antages at være foreneligt dermed, skulle vi, siger jeg, enes derom, eller om Noget, da vil det langt lettere skee, naar det ikke blev en Grundlovsbestemmelse, men kun en Bestemmelse i Valgloven, der, som enhver anden Lov, kan forandres, hvis det findes, at Omstændighederne have forandret sig.

Til Bestyrkelse derfor vil jeg endnu henvende Opmærksomheden paa Slesvig og de communale Forhold, som ogsaa ved denne Leilighed baade idag og igaar ere blevne nævnte. Hvad nemlig Slesvig angaaer, som jeg forøvrigt ingen Lyst har til at tale om, førend vore Tropper staae ved Eideren, hvad det angaaer, da vide vi jo, at der blev tilsagt paa den ene Side Deelagtighed i vort Folkeraad og paa den anden Side saamegen provindsiel Selvstandighed som muligt, og dersom det nogenfinde skal gaae i Opfyldelse, saa ville vi vist Alle være enige derom, at Communalindretningen, det vil fremfor Alt være det, som Slesvig nødvendig maa have og vil faae efter sit eget Hoved, saa at, dersom der er en saadan Forbindelse mellem de communale Indretninger og Folkeraadet, som man mener, saa er det aabenbart, at vi ikke burde gjøre nogen Bestemmelse i Grundloven, der muligen kunde gjøre det endnu vanskeligere, om ikke aldeles umuligt, at Slesvigerne efter deres communale og provindsielle Forhold kunde finde sig villige til den Indlemmelse i vor Forfatning.

Det er desuden ikke blot med Hensyn paa Slesvig, men det er jo, som allerede bemærket, ogsaa med Hensyn paa Danmark selv, hvor man finder, at netop det communale Liv ikke blot er i sin Barndom endnu, men at det muligen trænger til at udvikles paa anden Vei eller Maade, end der hidtil er forsøgt, og derfor mener

jeg, at jo klarere man seer, at det communale Liv paa ingen Maade kan tænkes skarpt adskilt, men snarere meget mere er beslægtet med det hele nye folkelige Liv, at da skal man saameget nødigere paa et foreløbigt Punkt gjøre faste og saavidt muligt urokkelige Bestemmelser enten om Valgrettens Udstrækning eller om Folkeraadets Deling, men hellere overlade det til følgende Thing, naar man kun kan enes om, hvad der for det nærværende Øieblik kan være nok til at begynde Levnetsløbet.

Tags

Den Grundlovgivende Rigsforsamling, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-i-den-grundlovgivende-rigsforsamling-om-tokammersystemet>